

Uluslararası Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi

International Journal of Humanities and Art

<http://www.trkdergisi.com>

Araştırma Makalesi / Research Article

e-ISSN:2757-6388

trk dergisi

2021

2(2):ss/pp

Geliş Tarihi / Receive : 19.11. 2021

Kabul Tarihi / Accepted : 12.17. 2021

Romanya-Dobruca Bölgesinde Yaşayan Türklerde Uygulanan Doğum Öncesi Adetler

Traditional Prenatal Customs Practiced Among Turks Living in the Romanian Dobruca Region

Yasemin GÜMÜŞ

Folklor Araştırmacısı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Karabük

Folklore Researcher, Culture and Tourism Ministry, Karabük,

e-mail: yasemin.gumus@ktb.gov.tr

Orcid ID: 0000-0002-3015-1999

Zhyldyz İSMAİLOVA

Doç. Dr., KBÜ, Edebiyat Fakültesi

Assoc. Dr., KBU, Faculty of Letters Department

cismailova@karabuk.edu.tr

Orcid ID: 0000-0003-1012-048X

Atıf/Cite as: GÜMÜŞ, Yasemin – İSMAİLOVA, Zhyldyz (2021). Romanya-Dobruca Bölgesinde Yaşayan Türklerde Uygulanan Doğum Öncesi Adetler. trk Uluslararası Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi, 2 (2), Retrieved from

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından ve bir intihal programında incelenmiş intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two reviewers and in a plagiarism program and has been confirmed to be free of plagiarism.

Romanya-Dobruca Bölgesinde Yaşayan Türklerde Uygulanan Doğum Öncesi Adetler

Öz

Her toplumun kendine özgü bir takım inanma ve uygulamaları vardır. Bu inanma ve uygulamalar o toplumun kültürünü oluşturmaktadır. Birey, doğumuyla birlikte içinde yaşadığı topluma ait bu uygulama ve inanmaları öğrenir ve o toplumun bir parçası olur.

Toplumsal bir varlık olan insan, beşikten mezara dek belli aşamalardan geçer. Bu aşamalar, halkbilimi çalışmaları çerçevesinde “Geçiş Dönemleri” olarak adlandırılır. Doğum, evlenme ve ölüm olarak sınıflandırılan bu dönemler; pek çok dinsel-büyüsel işlemler ve kutlamalarla zengin bir görünüm sergilemektedir. Ayrıca günümüzde Türk toplumunda coğrafi, ekonomik ve yöresel farklılıklar ile toplumsal yapının temel dinamiklerinin değişmesine bağlı olarak bu uygulama ve inanmaların değiştiği, geliştiği ya da tamamen ortadan kalktığı da göz ardı edilmemelidir.

Geçiş dönemlerinden ilki olan doğum, her zaman mutlu bir olay olarak kabul edilmektedir. Türk topluluklarında soyun devamlılığını sağlayan bu dönem, insan hayatının başlangıcı olması nedeniyle biyolojik ve kültürel bakımdan önemlidir. Bu dönemlerde yapılan uygulama ve inanmalara; doğum olayını kutlamak ve kutsamak amacının yanında zararlı dış etkilere, doğaüstü kuvvetlerden gelen tehlikelere karşı açık olan anne ve bebeği korumak için de başvurulur.

Çalışma, Romanya’da Tatarların yoğun olarak yaşadığı Köstence ve Tulça bölgesinde yapılan “doğum” ve “çevresinde oluşan adetler” konulu alan araştırmamızda kaynak kişilerden derleme metoduyla elde edilen bilgiler ışığında kaleme alınmıştır. Elde ettiğimiz derleme verilerinin bir bölümü, tarihsel bağ ve örneklerle ilişkilendirilerek doğum öncesi başlığı altında incelenmiştir. Doğum öncesi, çocuk sahibi olunmasına karar verilmesinden başlayarak, doğum olayının başladığı döneme kadar olan bir bölümdür. Makalenin yazılma amacı, Dobruca Türklerinin doğum geleneklerine ilişkin kültürel birikimi yazılı ortamda paylaşarak gelecek nesillere taşımak ve Türk toplulukları arasında “doğum adetleri” bağlamında geleneksel değerlerin bütünlük çerçevesinde sürdürüğünü göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Doğum, Dobruca Türkleri, Çocuk, Adet, Kadın.

Traditional Prenatal Customs Practiced Among Turks Living in the Romanian Dobruca Region Abstract

“Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi”
“International journal of Humanities and Art”
[trk dergisi/2021]

e-ISSN:2757-6388
Cilt/Volume:2
Sayı/Issue:2

**Romanya-Dobruca Bölgesinde Yaşayan Türklerde Uygulanan Doğum
Öncesi Adetler (Traditional Prenatal Customs Practiced Among Turks
Living in the Romanian Dobruca Region)**

Every society has its own set of beliefs and practices. These beliefs and practices constitute the culture of that society. The individual learns these practices and beliefs of the society, and he/she lives in with his/her birth and becomes a part of that society.

A human, as a social being, goes through certain stages from the cradle to the grave, and these stages are called "Transition Periods" within the framework of folklore studies. These periods, which are classified as birth, marriage and death; It displays a rich appearance with many religious-magical processes and celebrations. In addition, it should not be ignored that these practices and beliefs have changed, developed or completely disappeared due to the geographical, economic and regional differences and the change in the basic dynamics of the social structure in Turkish society.

Birth, the first of the transitional periods, is always considered a happy event. This period, which ensures the continuity of the lineage in Turkish communities, is biologically and culturally important because it is the beginning of a human life. The practices and beliefs made in these periods; In addition to the purpose of celebrating and blessing the birth event, it is applied to protect the mother and baby who are open against harmful external influences and dangers from supernatural forces.

The study was written in the light of the information obtained from the source persons in our field research on "birth" and "customs formed around it" in the Constanta and Tulça regions, where Tatars live intensively, in Romania. A part of the compilation data we obtained has been examined under the title of prenatal by associating with historical ties and examples. The purpose of writing the article is to share the cultural accumulation of Dobruja Turks' birth traditions in written form and to convey them to future generations and to show that traditional values continue within the framework of integrity in the context of "birth customs" among Turkish communities.

Keywords: Keywords: Birth, Dobruja Turks, Child, Tradition, Woman

Giriş

Geçiş dönemleri diye adlandırdığımız doğum-evlenme ve ölüm aşamalarında insan güçsüz ve zararlı etkilere açıktır. Bu dönemlere eşlik eden birtakım inanış, adet, töre, tören, ayin, dinsel ve büyüsel özlü işlemlerin amacı, bireyin yeni durumunu tayin etmek, kutsamak, tehlikeli ve zararlı etkilerden korumaktır (Örnek, 1977, s. 131).

Dünyaya gelen her çocuk anneye kimlik, babaya itibar ve akrabaya güç kazandırmaktadır (Artun, 2018, s. 153). Doğum etrafında kümelenen inanışlar kadını, çocuk sahibi olma isteğinden başlayarak bazı adetleri ve bu adetlerin gerektirdiği işlemleri yerine getirmeye zorlar (Örnek, 1977, s. 132).

Saha çalışmasını gerçekleştirdiğimiz Dobruca, Romanya’da Türklerin yoğun olarak yaşadıkları bölgedir. Dobruca Bölgesi, doğuda Karadeniz, kuzeyde ve batıda Tuna Nehri arasında kalan ve Bulgaristan sınırına kadar uzanan geniş topraklardır (Özbek ve Ünal, 2017 s. 262). Dobruca adı ise Güney Dobruca’nın Karadeniz Bölgesinde yaşayan ve Oğuz Türklerinin beyi olan Dobrotiç’ten gelmektedir (Ustabulut ve Kara, 2016, s. 6).

1783’de Kırım’ın Rusya’ya bağlanmasıyla binlerce Tatar bölgeye gelmiştir. Bu göçlerin büyük bir kısmı Dobruca’ya yapılmıştır. Dört asra yakın bir süre Osmanlı hakimiyetinde kalan Dobruca Bölgesi, tam bir Türk yurdu haline gelmiştir. En büyük kitle göçü ise 1856’dan itibaren gerçekleşmiştir. Romanya’da Türklerin çoğu Dobruca bölgesinde Köstence, Mecidiye, Tulça gibi şehirlerde yaşamaktadır (Bozkurt, 2008, s. 10-15).

Siyası baskılara rağmen Dobruca Türkleri, Türk dünyasıyla ortak birçok geleneği devam ettirmenin yanı sıra kendilerine has kültürel yapıyı da korumaya gayret etmişlerdir. Bölge halkının doğum konusunda geçmişten günümüze getirdiği uygulama ve inanmaların bir bölümü doğum öncesi başlığı altında incelenmiştir.

1. Doğum Öncesi İnanış ve Uygulamalar

Bütün topluluklarda mutlu bir olay olarak kabul edilen doğum, kadının toplumda saygınlık kazanmasına ve erkeğinin gözüne girmesini sağlar. Doğum yapan kadının, soyun devamına katkı sağladığı için akraba ve grup içinde yeri sağlamlaşır. Çocuk sahibi olan baba da toplumda saygı görür ve geleceğe güvenle bakar (Örnek, 1977, s. 132).

Araştırma bölgemizde; “Allah her evi şen etsin” (KK2) “kimsenin kucacı boş kalmasın” (KK7) şeklinde yapılan dualar ile “Çocuksuz ev susuz değirmene benzer.” (KK5), (KK6), (KK7) atasözü ile “mutlu aile olabilmede” çocuğa yüklenen işlevin altı çizilmiştir.

“Çocuk sahibi olabilmek” koşulunu gerçekleştirmek için alınan önlemler ve yapılan pratikler bebeklik döneminden itibaren başlar. Yörede bu konu ile ilgili tespitler şunlardır:

Havale geçiren erkek çocukların ilerde çocukları olmaz, diye kaygılanır (KK3).

Gelinin çocuğu olması için, eve geldiği ilk gün yüzünü oklava ile bir çocuk açar ve çocuk oklava ile gelinin sırtına vurur (KK1), (Önal, 1998, s. 33).

Gelinin çocuğu olması için, eve geldiği ilk gün yüzünü, yengenin getirdiği erkek çocuk iki tahta kaşık ile açar. Bu uygulamada amaç gelinin ilk çocuğunun erkek olmasıdır (KK1), (Ekrem, 1992, s. 94).

Gerdek gecesi gelin ve damada, iki rekat namaz kılıp hayırlı çocukları olması için dua etmeleri söylenir (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK6), (Önal, 1998, s. 190).

Gerdek gecesi sabahı, yeni çifttin çok çocuğu olması için eve un ve et getirilir. Alınan malzemelerle yöresel bir yemek olan “kaşık börek çorbası” (tatar çorbası) pişirilir (KK1), (Ekrem, 1992, s. 95; Önal, 1998, s. 204).

1.1. Kısırlığı Giderme ve Gebe Kalma

Türk topluluklarında çocuk sahibi olamamak bir ailenin yaşayabileceği en olumsuz durumlardan biri olarak algılanmaktadır.

“Çocuksuzluk” motifinin yer aldığı Dede Korkut Hikayeleri’nden Dirse Hanoğlu Bohaçhan Hikayesi’nde, Dirse Han’ın çocuğu olmadığı için Bayındırhan’ın çadırında kara otağa konup, altına kara keçe serilmiş ve kara koyun yahnisi önüne konulmuştur. Bunun Bayındırhan’ın buyruğu olduğu söylenmiş “oğlu kızı olmayanı Yüce Tanrı hor görmüştür, biz de hor görürüz.” denmiştir (Gönen, 2005, s. 105).

Çocuksuz kadının Kırgızlarda beşik toyu, düğün gibi törenlere katılmasına izin verilmez (Yeşil, 2015, s. 117). İzmir’de ise çocuklu kadının geline kına yakması ve çeyiz işleriyle ilgilenmesi istenilmez (Dülger, 2019, s. 61).

1.1.1. Halk Hekimliği Kapsamına Girenler

Günümüzde modern tıbbın bütün imkanlarından yararlanılırken halk hekimliği yöntemlerine de eş zamanlı başvurulmaktadır. Bu uygulamalardan bazıları şunlardır:

Ebenine/ebeanne adı verilen köy ebeleri tarafından çeşitli otlardan yapılan ilaçlar kadın tarafından rahim içine yerleştirilir (KK2), (KK5).

Sıcak su ve ot kaynatılıp çay yapılır. Kadın çay buğusuna oturur (KK1), (KK2), (KK5).

Kadının beli çekilir, beline ve göbeğine çömlek/küp vurulur. Karın bölgesi kuşakla sıkıca bağlanır (KK1), (KK3), (KK4), (KK5).

Bölge genelinde kadının kendini sıcak tutması öğütlenir. Kadın ısıtılmış tuğlaya oturur (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (KK7).

1.1.2. Dinsel-Büyüsel Nitelikte Olan Uygulamalar

Dede Korkut Hikayelerinde çocuk sahibi olmak için önce Tanrı'nın rızasını kazanmak gerektiğinden söz edilir. Bunun için açlar doyurulur, çıplaklar giydirilir, borçlu borcundan kurtarılır ve kutlu kişilerin duası istenir (Gönel, 2005, s. 106).

Manas destanında çocuğu olmayan Cakıp Han karısına "ata mezarlarını ziyaret etmesini, elmalı yerlerde ve kutlu pınarlarda yatmasını" söyler. Bu bağlamda Kırgız-Kazaklarda kısır kadınlar sahrada tek başına biten bir ağaç, bir pınar yanında geceleyip koyun kesip geceler (İnan, 1986, s. 168).

Tatar Türklerinde ise çocuk sahibi olamayan ailenin, kapı kenarlarını değiştirmesi, kısır kadının çocuklu kadının yastığında uyuması ve tabağından yemesi ile çocuk sahibi olacağı inancı yaygındır (Yeşil, 2015, s. 120).

Bölgede tespit edilen dinsel ve büyüsel uygulamalar şunlardır:

Hamile kalmak isteyen kadın İsakça'daki İsak Baba Türbesi'ne gider, dua eder (KK3), (Önal, 1998, s. 34).

Hamile kalmak isteyen kadın Babadağ'da Sarı Saltuk Baba ve Koyun Baba Türbesi'ne gidip adak adar (KK2), (KK3), (KK7), (Önal, 1998, s. 34).

Hamile kalmak isteyen kadın Sığırtmaç Evliya Türbesi'ne gider (KK5), (Önal, 1998, s. 34).

Türbeye giden kadın dua edip adak adar. Çocuk dünyaya geldiğinde aile çocuğu tekrar türbeye götürür. Çocuk dünyaya gelince, aile çocuğun adını İsak koyar ve türbede koç kesip fakirlere dağıtır (KK3).

Bölgede yedi sene çocuğu olmayan aileler kurban keserek çocuk ister (KK4).

Çocuk sahibi olmak için hamayıl/muska yaptırılır. Doğum sonuna kadar kadın üzerinde taşıdığı bu muskayı, doğum sonrasında çocuğun yastığının altına koyar (KK1), (KK3).

Çocuğu olmayan kadının evini değiştirmesiyle ailenin çocuğu olacağına inanılır (KK1).

Çocuğu olmayan bir kadın, çocuğu olan bir arkadaşından bir eşyasını hatıra alıp kullanır (KK1), (KK5).

Çocuğu olmayan kadın hayvanlara iyi davranır ve yem verir (KK1), (KK5).

1.2. Çocuğu Olmayan Kadın ve Erkeğe Verilen İsimler ve Toplumun Tutum ve Davranışları

Dobruca Türklerinde anne olmak bir kadından kusursuz yapması beklenen bir rol; kazanması istenen bir statüdür.

Çocuğu olmayan kadına “kısır” denir (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (KK7).

Çocuğu olmayan kadına “fena insan ki Cenabı Allah onu bir evlattan bile mahrum etmiştir” denir (KK1).

Kendini bilmezler kavgada çocuksuz kadının yüzüne “işe yaramaz meyvesiz bir ağaçsın” der (KK1), (KK3).

Köylerde kısır kadına “kısır inekte süt olmaz, haylazda yüz olmaz” denir (KK6), (KK7).

Çocuk olmayınca kadın suçlanır, erkeklere bir şey denmez (KK2), (KK3), (KK5)

Erkeklere koç yumurtası yedirirler (KK1).

1.3. İstenmeyen Gebeliğin Sonlandırılması

Geleneksel kültürde doğum kontrolü sağlamak, gebeliği sonlandırmak için bazı uygulamalara başvurulur. Örneğin; Safranbolu’da rahme sabun, kil, ebeğümeci otu, yanmamış kibrit çöpü konulur ve şiş, rahim içinde dolandırarak bebek düşürülür (Artun, 2018, s. 161).

Bölgede gebeliği önleyici ve istenmeyen gebeliğin sonlandırılmasına yönelik uygulamalar şunlardır.

Ateşte eritilen nişadır, un gibi küçük parçacıklar haline getirilip mısır tanesi büyüklüğünde hazırlanır ve ilişki sonrası rahmin içine konur (KK1), (KK5).

Rahim içine limon tuzu, sabun konulur (KK3).

Çocuğu düşürmek isteyen kadın aç karnına soğan kabuğu kaynatıp içer (KK4).

Ağaç dalı (KK1) veya örgü şişi (KK3) rahime sokulur.

Ağır yük sırtı alınır ve yüksekte atlanır. Kilim silkelenir (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (KK7).

Bu uygulamalara rağmen düşmeyen çocuğa “ bu dünyada bir kısmeti var” ve “Cenabı Allah anasına çivi ile çakmış” şeklinde yorumlar yapılır (KK7).

1.4. Hamileliğin Anlaşılması/ Aşerme

Uygur Türklerinde “sezik”, “sezik boluş” (Öger 2012, s. 1683) Kazak Türklerinde “jeriktik” denilen aşerme dönemi, anne adayının canının özellikle bir yiyeceği yemek istemesi ya da aşırı mide bulanması olarak karşımıza çıkan hassas bir dönemdir (Mukhtarkanova 2020, s. 89).

Aşerme dönemine bölgede aş yerme (KK1), (KK2), (KK5), aş çalımı (KK3), (KK4) imrenme (KK2) olarak adlandırılır.

Bebek bekleyen kadına “iki canlı”, “hamile”, “gebe” denir.

Bu dönemde anne adayının sağlığına ve isteklerine önem verilir. Aşeren kadının canının istediğini yemediğinde çocukta bir eksiklik olacağı inancı yaygındır. Bu nedenle hamile kadına aşerdiğini bulmak, ikram etmek gerekir (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (KK7).

1.5. Hamile Kadına Önerilen Uygulamalar ve Kaçınmalar

Hamile kadının yediği şeylerin, sık sık baktığı insan ve hayvanların çocuğun kişiliğini, vücudunu, yüz yapısını etkileyeceği düşünülür (Boratav, 1984, s. 146). Bu yüzden kadın, doğacak bebeğin olumsuz etkilenmemesi için bazı eylemlerden kaçınır; bebeği olumlu etkileyecek bazı eylemleri ise özenle uygular (Artun, 2018, s. 169).

Bölgede hamile kadına önerilen uygulamalar şunlardır:

Hamile kadın güzele bakarsa çocuğu güzel olur (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6).

Hamile kadın aya bakarsa çocuğu güzel olur (KK1), (KK7).

Hamile kadının gezerken bildiği duaları ve kelime-i şahadet getirmesi istenir (KK1), (Önal, 1998, s. 38).

Hamile kadın, hamile olduğunu herkesle paylaşmaz. Aksi halde kadına nazar değer ve çocuk düşer (KK1), (KK3), (KK4).

Hamile kadın hareketli olursa doğumu kolay olur (KK1), (KK5).

Hamile kadın hayvanlara yem verirse doğumu kolay olur (KK1), (KK5).

Bölgede hamile kadına önerilen kaçınmalar ise şunlardır:

Hamile kadın tavşana bakarsa bebeğin ağzı yirük/yırtık olur (KK1), (KK3).

Hamile kadın kötü bir hayvana bakmaz. Eğer istemeden görürse iki elini arkada birleştirip belini ovar (KK1).

Hamile kadın koyun sürüsünün önünden geçerse çocuğun burnunda şekil bozukluğu olur (KK4).

Hamile kadın at arabasının önünden geçerse çocuk sakat olur (KK4).

Hamile kadın muşuğa (kediye) ayağıyla vurursa çocuğun sırtı dük (kıllı) olur (KK4).

Hamile kadın sırtının altından geçmez (KK4).

Hamile kadın izinsiz bir yiyeceği yemek için saklarsa ve/veya gizlice yerse bebeğin vücudunda izinsiz şeyin izi/ nişanı olur (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (KK7).

Hamile kadın izinsiz bir şey yerken “iki canlıyım” derse iz olmaz (KK4).

İzinsiz yediği yiyeceğin izinin çocuğun vücudundan gitmesini isteyen anne, eşikte, kalçası dışarı bakacak şekilde çocuğunu kırk gün emzirir (KK4).

Hamile kadın engelli birini gördüğünde başını çevirir (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (KK7).

Hamile kadının televizyondaki çirkin şeylere, yaramayan, kötü şeylere bakmaması istenir. Aksi takdirde bebeğin ona benzeyeceği düşünülür. (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (KK7).

Hamile kadının kötü huylu, hayırsız kişileri ayıplaması, yorum yapması engellenir. Aksi halde bebek ayıplanan kişiden daha kötü ahlaklı olur (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6).

Hamile kadın, bebeğin ömrü kısalsın diye saç kestirmez (KK6).

1.6. Cinsiyet Tayini ve Cinsiyet Tercihi

Geleneksel kültürümüzde çocuk sahibi olmak kadar erkek çocuk sahibi olmak da çok önemlidir. Toplumsal statü kazandıran ya da kaybettiren bu durum, Dede Korkut Hikayeleri’nde “oğlu olanlar ak, kızı olanlar kızıl ve oğlu-kızı olamayanlar ise kara çadırdaki oturmaları” ile karşımıza çıkar (Kalafat, 1998, s. 103).

Kırgızistan’da erkek çocuğuna “tuyak kalıruu” (neslin devamı), “atanın kalan işin ulantuu” (babanın kalan işini devam ettirme), “atanın atınöçürbö” (babanın adını yaşatma) gibi roller biçilmiştir (Ünal, 2017, s. 14).

Araştırma bölgemizde ilk çocuğun cinsiyetinin önemli olmadığı vurgulanmakla birlikte tespit edilen diğer uygulama ve inanmalar şunlardır:

Her eve bir erkek evlat gereklidir (KK1).

Soy ismini yürütecek erkek evlat, çok önemlidir (KK4).

Anılmak/kalmalık olacak erkek çocuk isteriz (KK6).

Erkek çocuğa bahçe elması, kız çocuğa dağ elması, denir (KK1), (KK5).

Günümüzde çocuğun cinsiyeti her ne kadar tıbbi yöntemlerle öğrenilse de geleneksel tahmin ve yorumlar yapılmaya devam etmektedir.

Safranbolu’da hamile kadının haberi olmadan oturabileceği minderlerin altına bıçak/tabanca ve makas konur. Hamile kadının habersiz oturduğu minderin altında bıçak/tabanca olursa erkek; makas olursa kızı olur (Mazıcı, 2012, s. 108)

Bölgede konu ile uygulanmaya devam eden uygulama ve inanmalar şunlardır:

Hamile kadının görebileceği bir yere iğne konulur. Hamile kadın o iğneyi göz tarafından alırsa kızı, uçlu kısımdan alırsa erkek çocuğu olur (KK1).

Hamile kadının başına haberi olmadan bir tutam tuz konur. Daha sonra kadın elini burnuna götürürse ya da burnunu kaşırsa erkek, elini ağzına götürürse kız çocuğu olur (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (Önal, 1998, s.38).

Hamile kadının önüne bir çember açılır. Ortadan tutarsa kız kenardan tutarsa erkek olur (KK6).

Hamile kadının kalçası geniş olursa kız, karnı sivri olursa erkek çocuğu olur (KK1), (KK2), (KK3), (KK4), (KK5), (KK6), (KK7).

Hamile kadının alnında leke olursa kızı olur (KK5).

Hamile kadının dudakları kalınlaşırsa kızı olur (KK1).

Hamile kadın çirkinleşirse kızı, güzelleşirse erkek çocuğu olur (KK1), (KK3), (KK5).

Hamile kadın baharatlı, acılı, ekşili yerse kız; tatlı, et yemek isterse erkek çocuğu olur (KK1), (KK2), (KK3).

Anne karnında çocuğun başı sağ tarafta ise erkek çocuğu, sol tarafta ise kızı olur (KK1), (Önal, 1998, s. 38).

Anne karnında ilk aylarda kıpırdanma olursa kız, sonraki aylarda kıpırdanma olursa erkek çocuk olur (KK1), (KK2), (KK5), (KK6).

2. Değerlendirme

Dobruca Türklerinin doğum öncesi geleneklerini incelediğimiz bu çalışmada, Türk dünyasında uygulanan benzer ve farklı uygulamalara da değinilmiştir. “Doğum” ve “çevresinde oluşan adetler” değişime oldukça açıktır. Çünkü modern tıpta yaşanan gelişmeler ve sağlık hizmetlerinin daha kolay ulaşılabilirliği geleneksel uygulamaların bazılarının tamamen unutulmasına bazılarının ise değişen ve gelişen toplum dinamiği içinde yeniden şekillenmesine neden olmuştur.

Tespit edilen birçok adet ve inanmalarda eski Türk inanç sisteminden ve İslami motiflerden izler bulunmaktadır. Dobruca Türklerinde evlenen

**Romanya-Dobruca Bölgesinde Yaşayan Türklerde Uygulanan Doğum
Öncesi Adetler (Traditional Prenatal Customs Practiced Among Turks
Living in the Romanian Dobruca Region)**

11

çiftlerden soyun devam etmesi için erkek çocuk beklentisi belirgindir. Yine çocuksuzluğun nedeni kadın olarak görüldüğü için, hamile kalmak amacıyla yapılan dinsel- büyüsel ve halk hekimliği uygulamaları kadın merkezlidir.

Hamilelik sırasında hamile kadına önerilen kaçınmalar ve önerilen davranışlar geçerliliği devam etmektedir. Bu inanmalar kadının hamilelik sırasında yanlış davranışlardan uzaklaştırmaya yönelik uygulamalar olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Halk biliminin temel çalışma konularından biri olan ve geçiş dönemlerinin ilk aşaması olarak adlandırılan “doğum adetleri” yüzyıllarca var olan geleneksel kültürümüzün bir parçasıdır. Bu çalışma ile alanda tespit edilen verilerin kayıt altına alınarak ortak Türk kültür hafızamıza katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

“Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi”
“International journal of Humanities and Art ”
[trk dergisi/2021]

e-ISSN:2757-6388
Cilt/Volume:2
Sayı/Issue:2

Kaynakça / Reference

- Artun, E. (2018). *Türk Halkbilimi*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Boratav, P. N. (1984). *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Bozkurt, G. S. (2008). "Geçmişten Günümüze Romanya'da Türk Varlığı", *Karadeniz Araştırmaları*, 5 (17). s.1-31.
- Dülger, C. (2019). "İzmir Ödemiş'te Kına Gecesi Adetleri", *Uluslararası Folklor Akademi Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1.
- Ekrem, M. A. (1992). "Nogay Türklerinde Kız isteme, Söz Kesme ve Düğün Gelenekleri", IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları:167, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi:37, Ankara.
- Gönen, S. (2005). " Dede Korkut Hikayelerinden Günümüze Yansıyan Doğum Adetleri" *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı 18, Ankara.
- İnan, A. (1972). *Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kalafat, Y. (1998). *Kuzey Azerbaycan- Doğu Anadolu ve Kuzey Irak'ta Eski Türk Dini İzleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Mazıcı, B. (2012). Safranbolu İlçesi Halk Edebiyatı ve Halkbilimi Ürünleri Üzerinde Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Mukhtarkanova, R. (2020)." Kazak Türklerinde (Jambıl Yöresi) Doğum Adetleri". *AHBV Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi*, 2(1),88-93.
- Öger, A. (2012). "Uygur Türklerinin Doğum Âdetleri", *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/1 Winter 2012*, p.1679-1694.
- Önal, M. N. (1998). *Romanya Dobruca Türkleri ve Mukayeseleriyle Doğum Evlenme ve Ölüm Adetleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Örnek, S. V. (1977). *Türk Halk Bilimi*, Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özbek, S. ve ÜNAL, T. (2017). "Ocak 1918 Tarihli Rapora Göre Dobruca'nın İdari, Siyasi ve Demografik Yapısı", *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 11(21), s.261-276.
- Ustabulut, M. Y. ve Kara, K. (2016). "Romanya'da Türk Dili Tarihi ve Dobruca'daki (Köstence) Türkoloji Eğitimi", *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1 (2), s.1-16.

**Romanya-Dobruca Bölgesinde Yaşayan Türklerde Uygulanan Doğum
Öncesi Adetler (Traditional Prenatal Customs Practiced Among Turks
Living in the Romanian Dobruca Region)**

13

Yeşil, Y. (2015). "Türk Dünyası'nda Geçiş Dönemi Ritüelleri Üzerine Tespitler", *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (9), s.117-136.

AEGM-Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi: YB2013.0513, YB2013.0514, YB2013.0515, YB2013.0516, YB2013.0517, YB2013.0518, YB2013.0519; CD2013.0121, CD2013.0122, CD2013.0123, CD2013.0124, CD2013.0125, CD2013.0126, CD2013.0127.

Kaynak Kişi Listesi

KK1, Gokşıra RASBİYE, 1935 doğumlu, okuryazar, Köstence Karamurat
(Derleme Tarihi 27.11.2012).

KK2, Naziye REŞİT, 1946 doğumlu, okuryazar, Tulça Merkez
(Derleme Tarihi 27.11.2012).

KK3, Fitnat ALİ, 1935 doğumlu, okuryazar değil, Tulça
(Derleme Tarihi 27.11.2012).

KK4, Servet BORSEYİT, 1947 doğumlu, okuryazar, Cobadin
(Derleme Tarihi 28.11.2012).

KK5, Hacer ÖMER, 1942 doğumlu, okuryazar değil, Köstence-Başpınar Köyü
(Derleme Tarihi 28.11.2012).

KK6, Ayşe AHMET, 1943 doğumlu, okuryazar, Köstence Tekirgöl
(Derleme Tarihi 29.11.2012).

KK7, Aliy NİNE, 1947 doğumlu, okuryazar, Köstence- Tekirgöl
(Derleme Tarihi 29.11.2012).

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art"
[trk dergisi/2021]

e-ISSN:2757-6388
Cilt/Volume:2
Sayı/Issue:2